

ZASTAVENÍ NAD POPELKOU DIVADLA PRO DĚTI aneb PŘEPYCH JE NEDĚLAT NIC

Mohlo by se zdát, že dvě přehlídky věnované stejné divadelní oblasti v jednom kraji a ke všemu necelé tři měsíce po sobě je nemístný přepych. Zvíme-li, že jde o oblast divadla pro děti a máme-li, byť povšechné, povědomí o tom, jak neslavně si vede tato oblast divadelní tvorby, škrtneme ze svého zdání slůvko „nemístný“. Zvíme-li, že jde poprvé o FEMAD v Libici n. C., jehož rádius výběru inscenací byl druhově, teritoriálně a z hlediska vzniku inscenací v mezích státních hranic takřka bezbřehý (viz. blíže AS 12/90), zvíme-li, že jde podruhé o Popelku v Rakovníku, krajskou přehlídku inscenací her pro děti, jejíž výběr inscenací byl, ač ne programově, druhově omezen na činoherní soubory, teritoriálně s výjimkou hosta na někdejší region Středočeského kraje a z hlediska vzniku inscenací v podstatě na období minulých divadelních sezón, škrtneme ze svého zdání i slůvko „přepych“ a tušíme spojené nádoby. Tušíme správně, leč v této konkrétní vazbě patrně poprvé a naposledy. Poprvé proto, že FEMAD byl prvně věnován cele divadlu pro děti ve svém 18. ročníku v r. 1990. Naposledy proto, že rada Středočeského KNV rozhodla o zrušení Středočeského KKS (hlavního garanta obou akcí) bez náhrady a souběžně odmítla požadovanou delimitaci potřebných prostředků na MK ČR pro zajištění odborné péče pro neprofesionální umění. Důvodem byl zajisté nemístný přepych při rozšiřování nadstavby.

Ono poprvé a naposledy mrzí a trápí ze všech nejvíce ty, kteří měli možnost být osobně přítomni v září v Libici n. C. a v listopadu v Rakovníku. Neboť právě oni si bezprostředně ověřili, jak z přeplněné nádoby FEMAD jen úzkou štěrbinkou protéká živá voda divadla pro děti do spojených nádob, jakou je například rakovnická Popelka. Než budou hladiny vyrovnány, musí být vykonáno mnoho mravenčí práce. Má-li však dojít k vyrovnání hladiny, nesmíme dopustit ucpání té zatímní malé štěrbiny mezi oněmi spojenými nádobami, protože jinak zůstanou pouze tu a tam, samy o sobě, nějaké nádoby, zvláště odpadkové.

Jistý a nemalý díl oné mravenčí práce byl vykonán na jmenované rakovnické Popelce, XVIII. ročníku přehlídky inscenací her pro děti amatérských divadelních souborů Středočeského kraje, která byla vůbec poslední divadelní přehlídkou v tomto kraji. Tylovo divadle v Rakovníku přivítalo na svém jevišti ve dnech 8.–11. listopadu 1990 šest divadelních souborů. Z toho jeden opakovaně pro možnost srovnání nejlepších inscenací obou posledních ročníků soutěže, které předcházejí národní přehlídce a jeden jako hosta v závěru přehlídky, mj. pro srovnání s výsledky práce profesionálního souboru, který svou produkci adresuje dětskému publiku.

PROGRAM POPELKY

soubor Specifik DK Neratovice

Ladislav Dvorský – Poklad baby Mračnice

soubor J. K. Tyla SKP Kutná Hora

Olga Lichardová – O kuchaři Nosáčkovi a rychlonohém dráteníčkovi

soubor Tyl MěstKS Český Brod

Pavel Doležal - Čarodějnická pohádka

soubor Havlíček DK Neratovice

Josef Lada, Karel Svoboda - O Ance a Petrovských

Malé divadlo MěstKS Kolín

Václav Tomšovský – Jak se čerti ženili

hostující Divadlo dětí Alfa Plzeň

Jan Kákoš – O třech krásách světa

První čtyři inscenace z programu přehlídky avizovaly a dokumentovaly, jak mnoho zbývá vykonat, aby se spojené nádoby staly vskutku spojenými, jak nepatrnou část tvůrců zasáhlo zatímní letité působení na půdě národních, krajských a okresních přehlídek divadla pro děti. Všechny čtyři inscenace zcela jasně poukázaly na dva základní společné jmenovatele problémů. Jedním je dramaturgie a druhým divadelní režie.

Ani jeden ze zvolených titulů nelze považovat za alespoň kvalitativně průměrnou textovou předlohu pro vpravdě divadelní tvorbu. Problém začíná v nedostatečné schopnosti odhadnout kvality textu a narůstá tím, že v silách inscenátorů zatím není potřebná míra aktivního tvůrčího přístupu, jehož výsledkem by byl textový podklad pro jevištní tvar, který by namísto vyprávění pracoval s jevištní akcí, s jednáním postav v dramatických situacích.

Nejcitelněji je absence jednání patrná v pohádce O kuchaři Nosáčkovi a rychlonohém dráteníčkovi. Je v ní navíc prohlubována mnohomluvností a snahou autorky o psychologickou kresbu postav. Jakkoli se volba textu pohádky O Ance a Petrovských zdá nejméně, i v ní se objevuje zbytečné množství epických prvků. Ty jsou navíc autorem dramaturgie zmnožovány tím, že prezentuje především výsledky

principu „pohádky na ruby“ namísto střetů, vznikajících mezi běžnou pohádkovou konvencí a principem „pohádky na ruby“. Absence dramatického jednání, ústícího do konfliktů a jejich řešení v obou uvedených textových předlohách, není naopak problémem Čarodějnické pohádky. Ta skýtá skutečně nepřehledně množství možností k akci, k jevištnímu jednání. Bohužel, oproti prvním dvěma předlohám v ní absentuje základní nosné téma, které by všechno jednání sjednotilo v smysluplný a stylově jednotný celek. Hra je rozdrobena na množství jednotlivostí, které autor posbíral způsobem „ber kde ber“ a složil v útvar, jemuž se jinde obyčejně říká plagiát. Za jakousi esenci popsaných dramaturgických problémů lze pak považovat Poklad baby Mračnice. Ke cti autora lze však přičíst to, že nechybí nosné téma. Tento text vznikl původně jako předloha k loutkovému muzikálu. Problém činoherního souboru z Neratovic pak byl v tom, že nebyl sto rozpoznat a ani zjistit pro jaký divadelní druh byla předloha připravena, natož pak předlohu přetvořit ke svým potřebám a možnostem.

Neratovičtí se předlohy zmocnili v kolektivní režii. A jsme u druhého základního společného jmenovatele problémů. I přes všechna úskalí, které kolektivní režie přináší, správně odhadli inscenační princip, který předloha umožňuje, a inscenaci otevřeli jasnou vizitkou, tj. že půjde o demonstraci. Žel, nastolený princip antiiluzivního přístupu nebyl v celé inscenaci dodržen, ba její větší část byla zanesena iluzivními prvky. Nedůslednost ve výstavbě situací, častá absence některé ze základních složek stavby dialogu (plán, realizace, hodnocení) neumožnila plně vyniknout základní myšlence hry.

Závratné tempo, v jakém byla režisérem Jiřím Mantoanem vedena Čarodějnická pohádka, způsobilo, že unikaly pointy situací, ba i dějová fakta. Dramatické situace postrádaly svébytné režijní řešení, což se promítalo i do herecké práce a způsobilo, že herci většinou reprodukovali text, než by jednali v situacích a tím interpretovali postavy.

V případě inscenace O Ance a Petrovských, v níž byl režiséry Milanem Šárou a Marií Živnou důsledně a jasně tlumočen příběh, by prospělo svěst zápas o zdivadelnění předlohy, o svébytnou výpověď, zkrátka o svébytnost interpretace.

Režisér Jiří Janoušek inscenoval krácený a upravený text pohádky O kuchaři Nosáčkovi a rychlonohém dráteníčkovi celkem přehledně. Nenalezl však účinný způsob, jak epičnost textu zajímavě a pro dětského diváka poutavě zpracovat. Přesto jeho inscenace, ač navíc zůstala ve stínu předchozího inscenačního výsledku, byla ze čtyř popisovaných nejzdařilejší a soubor si za ni odvezl cenu za nejlepší inscenaci.

Řádově lepšího výsledku se dopracovalo Malé divadlo z Kolína ve hře V. Tomšovského Jak se čerti ženili. Při možnosti srovnání je nasnadě i proč. Jednak Tomšovského předloha sama o sobě patří, při vši

bídě o slušné texty, k tomu, co může být dobrým základem, pro dramaturgické tvoření. Jednak nelze přehlédnout zjevnou řemeslnou erudici i fantazii režisérky Dany Serbusové, která ví, co je to dramatická situace a jak ji vystavět, která ví, jak zviditelnit základní dějotvorná fakta, která umí pracovat s rytmem a tempem inscenace a která má k ruce i herecky disponovaný soubor, jehož členové se vzájemně slyší, vnímají okolnosti a reagují na ně. Inscenace kolínského Malého divadla byla po právu doporučena k účasti na národní přehlídce.

Závěr přehlídky náležel hostujícímu profesionálnímu souboru. Jeho inscenace nebyla již samostatně diskutována a hodnocena. Nutno poznamenat, že se nestala, oproti záměru organizátorů, zdrojem inspirace, spíše jen potvrdila a rozšířila okruh problémů, které přehlídka přinesla.

Jakkoliv přehlídka ve svém celku nedosáhla úrovně inscenačních výsledků, kterých jsme byli svědky v minulých letech, dala zcela zjevně na vědomí svou potřebnost. A nemyslím, že by byla v tom, že tři ze čtyř inscenací byly dopracovány díky jejímu konání, i když ani to nelze pominout. Myslím, že ona potřebnost je hlavně v tom, že naše děti mají právě teprve teď onu nebývale skvělou možnost vkročit do světa techniky, a že k tomu budou potřebovat stejně nebývale skvělou možnost vkročit do světa umění. A je jen na nás dospělých, zda naše děti budou smět chodit pouze po jedné straně cesty života, či uděláme-li vše proto, aby mohly chodit i po straně protilehlé. Zdá-li se někomu, že je to přepych, vezte, že přepych je nedělat nic.

Milan Strotzer

Napsáno pro časopis Amatérská scéna 28. 12. 1990

Publikováno: Časopis Amatérská scéna 4/1991, str. 14.